

8. Найденко Ю. 10 акцій протесту у світі проти війни в Україні, що найбільше запам'яталися. URL: <https://life.nv.ua/ukr/socium/viyna-v-ukrajini-yak-protestuuyut-proti-zlochiv-rosiji-u-sviti-foto-novini-ukrajini-50233840.html>

9. Перформанс Богдана Конакова: Wake-up. URL: <https://www.the-village.com.ua/village/culture/art/324225-tilo-ukrayinskogo-tsvilnogo-na-vokzali-v-londoni-performans-bogdana-konakova-wake-up>

10. Солідарність. Український словник іншомовних слів. URL: <https://www.jnsm.com.ua/cgibin/u/book/sis.pl?Qry=%D1%EE%EB%B3%E4%E0%F0%ED%B3%F1%F2%FC>

11. Хабермас Ю. Вовлечение другого. Очерки политической теории. Санкт-Петербург: Наука, 2008. 417 с.

Кісельова Тетяна Валеріївна

аспірантка кафедри філософії Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка

СВОБОДА ОСОБИСТОСТІ В ТРАНСГУМАНІЗМІ

Свобода — це сила людини, яка керує своєю волею. Бажаючи певного результату, люди спрямовують свої думки та зусилля, а також свободу для реалізації власної мети. Можливості та межі особистої свободи, її вияви та значення для життя людини важливе питання для антропології та соціальної філософії. Філософи екзистенціалісти оцінюючи життя суспільства в індустріальну епоху вважали, що бурхливий розвиток науки та техніки обмежував та позбавляв людину її свободи. Людина стала разом з виробництвом чи ланкою виробництва, яка мала діяти за необхідною для соціуму інструкцією. В результаті технологічного розвитку XX століття, людина ставала все більше залежною від технічно-культурних та економічних процесів, що зменшувала можливість людини зберігати свою ідентичність. Тому проблема обмеження свободи особистості наразі дуже актуальна, адже сучасний розвиток науки й техніки більш інтенсивніший та всеохоплюючий. Ідеї трансгуманізму та використання нових технологій в побутовому житті стає всеохоплюючими. Тому багато критиків ідей трансгуманізму стверджують, що нанотехнології, кіборгізація та штучний інтелект покладуть кінець особистій свободі людини.

Провідні світові дослідження з питань узгодження особистісної свободи та трансгуманістичного майбутнього людства належить Н. Бострону, Р. Курцвейлу, О. Болоніні, Г. Моравцю та З. Іштвану. Серед вітчизняних досліджень проблеми співвідношення особистісної свободи та нових технологій і ймовірного їх розвитку можна виділити О. Барабаш, Н. Капустіну, В. Огорокову та Ю. Мартинюка. Загальним мотивом яких є твердження, що трансгуманізм інтелектуальний та культурний рух заснований на ідеї принципового покращення всього життя людини, як інтелектуальної, фізичної та вольової сфери завдяки високотехнологічним досягненням.

Критики трансгуманізму побоюються що новітні технології можуть спричинити втрату людини контролю над власним розумом та ідентичністю. Особистості втрачуть власну свободу стаючи людськими рабами на службі транснаціональних компаній та економічних держав. При цьому зупинки в розвитку технологій ми не спостерігаємо, З. Іштван описує наше сьогодення так: «У сучасну епоху футуристичні явища, колись віднесені до світу наукової фантастики, починають пробиватися в реальність. У нас вчені вирощують мозок зі стовбурових клітин у чашках Петрі; роботам надається національне громадянство; віртуальні інтелекти переживають і виражають гнів» (Іштван, 2019). Зважаючи на це Ф. Фукуяма прогнозує апокаліптичні сценарії цифрового тоталітаризму та контролю над життям транслюдини завдяки доступу обмеженої кількості людей до технологій та пристроїв, називаючи трансгуманізм найбільш небезпечною ідеєю сьогодення.

Н. Бостром вважає такий песимізм необґрунтованим : «аргументи Ф. Фукуями проти трансгуманізму є хибними. Тим не менш, він має рацію, звертаючи увагу на соціальні та політичні наслідки все більшого використання технологій для трансформації людських можливостей. Нам справді доведеться турбуватися про можливість стигматизації та дискримінації проти або від імені технологічно розвинених людей. На кону також стоїть соціальна справедливість, і ми повинні забезпечити, щоб варіанти покращення були доступними якомога ширше та якомога дешевше. На низовому рівні трансгуманісти вже працюють над просуванням ідей морфологічних, когнітивних і рекреативних свобод з широким доступом до можливостей покращення...»(Бостром, 2004). З позиції Ніка Бострома стає зрозуміло, що розвиток трансгуманізму сформує нове суспільство з новими здобутками та недоліками, проте вже зараз трансгуманісти шукають спосіб гармонізувати майбутнє людства та забезпечити його інклюзивність. Саме тому в 2014 році Золтан Іштван публікує ідейний вказівник майбутньої роботи трансгуманістичних вчених - «Білль про права трансгуманістів». В цій публікації є шість статей які описують основні ідеї трансгуманізму від подолання старіння і смерті до космічних подорожей.

Перше питання що підіймає «Білль про права трансгуманістів» це свобода особистості у виборі механізму вдосконалення себе та загальність і рівність прав в результаті впровадження в життя різних технологічних рішень: «Люди, розумний штучний інтелект, кіборги та інші прогресивні розумні форми життя мають право на загальне право припинення мимовільних страждань, покращення особистості та досягнення невизначеної тривалості життя за допомогою науки та технологій». (Іштван, 2015) В цьому постулаті, окрім заклику до закріплення прав людини боротися з власними фізіологічними недоліками, присутній заклик до індивідуального вибору власного розуміння межі своєї досконалості. Філософ, підкреслює те, що не може бути загально-прийнятої чи нав'язаної кимось формули покращеної транслюдини. З. Іштван також приділяє увагу свободі вибору і вираження

майбутньої особистості в загально прийнятій сучасній концепції свободи: «Люди, розумні штучні інтелекти, кіборги та інші розвинені розумні форми життя погоджуються відстоювати морфологічну свободу – право робити зі своїми фізичними властивостями або інтелектом (мертвим, живим, свідомим чи несвідомим) все, що хочеться, доки це нікому іншому не шкодить» (Іштван, 2015). Отже, трансгуманісти обґрунтовуючи морфологічну свободу спираються на концепцію Дж. Локка, зберігаючи його логіку в умовах майбутнього науково-технологічного розвитку. Тобто трансгуманісти стверджують, що вільні не тільки робити те що хочуть, а й вільні бути тим ким хочуть. При умові що ці дії не обмежують свободу інших ні в процесі удосконалення людини, ні в кінцевому результаті. Насправді зміст терміну морфологічна свобода потребує подальшого обговорення і дослідження. Адже при плюралізмі можливостей та форм для існування людської особистості будуть підняті й інші питання, які стосуються соціального розвитку людства. І в цьому немає провини трансгуманістичного розвитку людства, тому що бар'єрами у втіленні особистісної свободи можуть стати доступність та розповсюдження нових технологій та пристроїв модифікації людини, розподіл і споживання енергії, а також безпека та збереження екології та всіх видів життя на нашій планеті. З цими бар'єрами розвитку наше суспільство існує всю свою історію.

Медицина та наука сьогодні досягнули таких вершин, що вже зараз навколо нас постійно відбуваються модифікації тіла, метою яких не завжди є відновлення чи покращення здоров'я людини. Сучасна пластична хірургія, спортивна медицина та профілактична медицина – це великі галузі і великі можливості повністю змінити своє тіло. Окрім того люди зі штучними механічними протезами стають все більш помітними та звичними на вулицях навіть невеликих міст. Наше суспільство вже давно звикло до окулярів і вакцин, хоча ці винаходи теж є прямим впливом на зміни в організмі людини. Люди вже звикли приймати лікарські засоби, думаючи, що вони не просто вилікують, а й покращать чи відновлять необхідну частину їх організму. Проте, ми не критикуємо ці речі, і не говоримо що вони призведуть до втрати свободи. Тож трансгуманізм і диктат цінностей не можуть бути поєднані в реальному житті. Для філософів трансгуманістів свобода змінюватися чи навпаки свобода не втручатися в особливості власного тіла є священною. Всі наявні технології мають допомогти суспільству стати кращим, зменшити проблеми смертності, захворювання та негараздів у світі. Людство досягло свого нинішнього розвитку завдяки своїй здатності технологічно маніпулювати природою. Але трансгуманісти не забувають, що людина є частиною природи, і може змінюватися та еволюціонувати в різних напрямках. Можливість різних і навіть протилежних змін буде показником свободи кожної особистості та можливістю прояву своєї індивідуальності. Якщо суспільство не зможе сприйняти досягнення трансгуманістичних технологій та не визнає, що нові розумні

форми життя майбутнього, як автономний цифровий аватар, чи біологічна істота з генетичним редагуванням, — також потребують прав і свобод. В такому разі людське суспільство на Землі зазнає чергової хвилі громадянських чвар, коли ми будемо намагатися окреслити які науково-технологічні модифікації є справедливими, доцільними і моральними. Такий сценарій майбутнього, на відміну від трансгуманістичного, й буде запереченням особистісної свободи людини на розвиток чи навіть життя.

Список використаних джерел

1. Бостром Н. Трансгуманізм: Найнебезпечніша ідея для світу? . 2004. URL: <https://www.nickbostrom.com/papers/dangerous.html>
2. Іштван З. Білля про права трансгуманістів / Золтан Іштван // Transhumanist Party. 2015. URL: <http://www.zoltanistvan.com/TranshumanistParty.html>.
3. Іштван З. Чи потрібні кіборгам власні законні права/ Золтан Іштван // QUARTZ. 2019. URL: <https://qz.com/1733457/do-transhumanists-need-their-own-bill-of-rights/>.
4. Мартинюк Ю. Трансгуманізм і постгуманізм: етична проєкція / Юрій Мартинюк. Антропний принцип в контексті актуальних проблем філософії науки: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (Львів, 15-16 грудня 2016 р.). Львів, 2016. С. 155-161.
5. Фукуяма Ф. Наше постлюдяне майбутнє / Френсіс Фукуяма. Москва: АСТ, 2002. 349 с.

Марочканич Михайло Миколайович

аспірант кафедри філософії Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка

ВІЙНА ЯК СОЦІАЛЬНИЙ КОНФЛІКТ

Як форма соціального конфлікту війна супроводжує всю історію розвитку людства. Наша епоха також не є винятком, її вигляд визначався значною мірою збройними зіткненнями, у тому числі двома світовими війнами. Загалом за останні п'ять з половиною тисяч років у світі відбулося приблизно 15 тисяч великих і малих воєн, у ході яких загинуло, померло від голоду та епідемії понад 3,6 мільярда людей. Історія України також практично безперервно пов'язана з війнами: починаючи з часів Київської Русі за родючі українські чорноземи та зручне географічне розташування в центрі Європи постійно точилися війни. У значній частині цих воєн однією з воюючих сторін була Московія / Російська імперія / Союз Радянських Соціалістичних Республік / Російська Федерація.

На жаль, нашому поколінню також довелося пережити таку форму соціального конфлікту як війна, коли 24 лютого 2022 року війська Російської Федерації напали на Україну.